

# לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

## כב.

### עין משפט גדר מצוה

ק"ב א מ"י פ"ו מהל' שבת הל' ז סמג עשין ע"ט ט"ע א"ח ס"י רמב"ם סע"ף א:  
ק"ב ב מ"י פ"י מהל' מלאכות אסורות הלכה יד ועיין בהשגות ובכ"מ טו"ש"ע י"ד ס"י רל"ז סע"ף יג:  
ק"ד ג מ"י פ"ו מהל' שבת הלכה ז סמג עשין ע"ט ט"ע א"ח ס"י רמב"ם סע"ף ב:  
א ד מ"י פ"כ"ז מהל' אסורות ביאה הל' ה סמג לאון קבו טו"ש"ע י"ד ס"י קג סע"ף א:  
ב ה מ"י שם הלכה ד סמג ע"ט טו"ש"ע ס"י סע"ף ד טו"ש"ע א"ח ס"י כב סע"ף ג:  
ג ו מ"י פ"כ"ז מהל' רמב"ם הל' ז סמג עשין ע"ט טו"ש"ע י"ד ס"י קג סע"ף ב:  
ד מ"י פ"כ"ז מהל' רמב"ם הל' ז סמג עשין ע"ט טו"ש"ע י"ד ס"י קג סע"ף ב:

**רבינו חננאל** (המשך)  
וכובדים אכל שני ערלה וישראל אכל שני דהיתירא כ"י. איבעיא להו אם התנו מעיקרא מותר תמא מאי ולא איפשיטא ועבדי בה דאסורא דאסורא דאורייתא היא: (ג) ירושל' הא במקום שהנהג למכור מוכרין להן אפי' בית דיהה ומשכרין להן אפילו בית דיהה ר' בון בשם רבנן דתנן ואת אמרת שדה הגתנה על אם הדרך אסור להשכירה לעובד כוכבים מפני שנקראת על שמו ועובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבתות ור"ט: בהוספתא שאלו לר' יהושע מהו שיהיה אדם את בנו חמטת יוניתא אפר להן צאו וראו איוו שעה איננה לא את היום ולא את הלילה שהיום והלילה חייב בהגיון תורה שנא' והגית בו יומם ולילה. תוספתא לא יטיל ישראל עם שירא בחתופת אפי' לצאת אפי' מקדים ואפי' מחשיך ואפי' מתירא מפני רוח רעה חיה רעה שגא לא תלכו אחרי אלהים אחרים (ו) אלעזר (בב) [בנו שר] ויסי הגלילי אומר אם ראת רשע ויצא לדרך החרחק ממנו ג' ימים כי מלאכי חבלה יצאונו עמו שגא ופקדו עליו רשע ורשן יעמד על ימיו וכן אם ראת צדיק ויצא לדרך עם עמו כי מלאכי שלום עמו שגא כי מלאכי צדקה יצאונו עמו בכל דרכיו:  
**הדרן ערך לפני**  
**אידיהן:**  
**אין** מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שהן חשודין על הרביעה. איני והתנו

**אין** הכי תיפוק דיה משום לפני עור. הקשה ר"י אמאי קאמר ח"ה דאמלתי דר"ש בן אלעזר גופיה היה יכול להקשות תיפוק ליה משום לפני עור ופי' הר"ר אלחנן בשלמא חי חמרת דכתיבי נקט לרצותא וה"ה עובד כוכבים ניחא דנקט טעמא דנקראת על שמו דשייך בתרומיהו אלא חי חמרת דנקט כותי דוקא א"כ תיפוק ליה משום לפני עור:

**תיפוק** דיה משום לפני עור. אליבא דרשב"א פריך דאית ליה כותים גרי חמרת הן צפ"ק לחולין (דף ג.) גבי ההיא דר"ש דשעריה לר"מ למוצן חמרת מצי כותאי ומכאן יש להציג ראייה למה שפירש ר"מ דשייך למוציא לפני עור אף צמיד לית דהא אסורא אלא דרבנן דהא מלאכה דמ"ה אינה אסורה אלא מדרבנן כדפירש ר"מ (במ"ק דף ג.) וראיה נמי מדלעיל (דף טו.) דאסור למכור לישראל החסוד למכור לעובד כוכבים אע"ג דליכא אסורא אלא דרבנן אכל הר"ר אלחנן הקשה לפר"ט שפירש דמלאכה דמ"ה אינה אסורה מן התורה מדאמר צ"י מי שהפך (מ"ק דף י"א:) פתח בצבל וסיים בחול המועד לא מיעביא קאמר לה מיעביא ימי אכלו דאסור דרבנן אלא אפילו ח"ה דאסור לאורייתא לר' ומפר"ט דקרי ליה לאורייתא כ"י שיש לה אסמכתא מן התורה צפ"ק דלגיגה (דף י"א.) לאפקי אכל שאין לו אסמכתא אלא מדברי קבלה דכתיב והפכתי חגים לאצל אי"י ח"ה יש לו עיקר מן התורה דאיכא למיגזר אטו י"ט א:  
**חדא** משום לפני עור. נראה דמהאי טעמא נמי (ב) איתא אסור כשקבל שדה בשותפות: **לא** יאמר דו ישראל עובדי כוכבים בו' מעשה כך היה צימי רבינו מס שגבה ישראל אחד בחובו תנור אחד מעובד כוכבים והיה לו לאופה

**הדרן ערך לפני אידיהן**  
**אין** מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה וי"ל תתייחד אשה עמהון מפני שחשודין על העריות וי"ל אדם עמהון מפני שחשודין על שפיכות דמים: **גמ'** ורבינויה

המסיק התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי ליטול כך וכך ימים בחלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אתה חלקך בשבת ואני חלקי בחול והיה ר"י דמוטר דלא דמי לשדה דהכא דגבי שדה חלק הישראל משצית אף בחול בשבת לעובד כוכבים טורח זו בשבת אכל בתנור אינו משצית כלל במה שהעובד כוכבים עושה זו בשבת חוה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה ר"מ לזה ונראה לו דאין לחלק בין תנור לשדה דאע"פ שאינו משצית במלאכה בשבת מ"מ הוי כאלו מעמיד פועל צידים ונראה לר"ר אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל כיון שכל התנור של ישראל הוא וי"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים טול שכן תנורו בשבת כשתסיקו לי בחול ולא דמי לישראל עובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף הקרקע וגם ר"י חור זו והציא ראייה לדברי ר"מ דאין חילוק בין תנור לשדה דהא מרחץ כתנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ"ד] מביא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחץ בשותפות לא יאמר לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין מרחץ או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשותפות אסור לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו והיה להם שותפות אלא אם כן התנו מתחלה מיהו היכא שלקחו הישראל במשכון נראה שא"ל להמתות כלום כיון שהוא צרשות העובד כוכבים ושכר התנור הוא לישראל מצית שהעובד כוכבים נתן לו ואין הישראל קונה חלק בתנור דדוקא נקט לקחו העתק מלשון רבינו יהודה: **ר"ש** אם התנו מתחלה מותר הא שתמא אסור. וא"ל לידוק מרישא וי"ל דאיכא למימר דה"ה סתמא אלא משום דבעי למייתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי שהתנה לו כך בפירושו: **ואם** באו לחשבון אסור הא שתמא שרי. וא"ל לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:

**אריסותא** לר"ש בן אלעזר ליה ליה. והאי דנקט כותי דמשמע הא עובד כוכבים שרי לאו טעמא משום אריסותא אלא משום דאמרינן ליה לא תעשה זה מלאכה בשבת וי"מ: אי הכי דכותי יעשה זה מלאכה בחולו של מועד: מאי איירא. דקמני גבי כותי מפני שנקראת על שמו: **סיפוק** ליה דבלא חשד נמי איכא משום לפני עור וכותי גר הוא ומצוה על המצות כישראל ולא דמי לעובד כוכבים העושה מלאכה בשבת שהעובדי כוכבים לא הוזהרו עליה: מוריקאי. וזרעי גנות כרכום: נקיט בשבתא. לתרוש לורוע ולקצור: שקיבלו שדה. באריסותא מנבע"ז ומשקיבלו הטולה על שיהיה לעסוק בה ביחד: לא יאמר ישראל טול אתה חלקך בשבת. לפי שנעשה שולחו על חלי היוס המוטל עליו: ואם הסנו מחילה. קודם שהוטלה עליו: מוסר. דהא לא קיבל עליה ישראל עבודה בשבת ואין העובד כוכבים שולחו: ואם צאו לחשבון. לאו

ההתנו מתחלה קאי אלא מילתא בלשון נפשה היא כלומר אם קיבלו סתם ועשו סתם ועייל העובד כוכבים בשבת ישראל בחול ולא זוהיה ישראל וצאו לחשבון לאחר זמן לומר כמה ימי שבת נטלת אתה ואני אטול כנגדן ימי החול: אסור. דשכר שבת הוא נוטל דגלי דעתו לעובד כוכבים שולחו נפיה: רב גביהה מצי קיבלו אלא לאו הכי הוה עובדא: אלא **ספילי** דערלה הוה. ישראל ועובד כוכבים קיבלו שדה בשותפות (א) ונוטעה ויטלו החלי בין שניהם ונתעסק עובד כוכבים כל כרכו שני ערלה ואכלנו ישראל קבל ג' שנים אחרות כנגדן חלקן: שדה אהו. דהיתר כמור הוה דהא אע"ג דקיבלוה יחד לכתחילה ואמר לו ישראל היה אתה עובד בג' שנים הללו ואני ג' אחריהם אין כלן אסור שליחות דהא ישראל נמי שרי לעובדה ואי משום אכילה ישראל אוכל כנגדן נהנה מפירות ערלה שמכרן אין זה נהנה שכן המשפט שנה שזה עובד הוא אוכל: והא אופשיה רבינא. וא"כ מאי מייבנא גבי שבת אסור שליחות מנה שאין כן בערלה: לפיכך **סייעיה**. מדקמני התנו לכתחילה מותר אלא כי ליכא אסור שליחות דמלאכה שרי ואע"ג דמטיא הנאה לישראל וה"ה לערלה: **סתמא** מאי. שקיבלו סתם ועשו סתם עובד כוכבים בשבת ישראל צדד בשבת ולא אמר ישראל מעולם טול אתה את השבת ואני בחול מהו לחלוק סתם בשוה ולא יזכיר ישראל את השבת: **אם צאו לחשבון**. הזכיר לו ישראל ש שבת צותה חלוקה וגלי דעמיה לשלויה הוה: **אם סתמא**. דלף בשבת חלוקה סתם מותר:

**הדרן ערך לפני אידיהן**  
**אין מעמידין בהמה בפונדקאות**. שעושין להתאכסן (ב) עובדי דרכים שם ומעלים שכר לצעלים: **שחשודין על הרביעה**. וצני נח נאסרו זה [אנאדרין גמ.] דכתיב (נבא"ט ג.) והיו לצער אחד יאאו בהמה חיה ועוף ויש כאן לפני עור לא תתן מכשול [ויקרא י"ט: גמ'] רובע

לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו והיה להם שותפות אלא אם כן התנו מתחלה מיהו היכא שלקחו הישראל במשכון נראה שא"ל להמתות כלום כיון שהוא צרשות העובד כוכבים ושכר התנור הוא לישראל מצית שהעובד כוכבים נתן לו ואין הישראל קונה חלק בתנור דדוקא נקט לקחו העתק מלשון רבינו יהודה: **ר"ש** אם התנו מתחלה מותר הא שתמא אסור. וא"ל לידוק מרישא וי"ל דאיכא למימר דה"ה סתמא אלא משום דבעי למייתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי שהתנה לו כך בפירושו: **ואם** באו לחשבון אסור הא שתמא שרי. וא"ל לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:

**אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים**. וי"ל תתייחד אשה עמהון מפני שחשודין על העריות וי"ל אדם עמהון מפני שחשודין על שפיכות דמים: **גמ'** ורבינויה

המסיק התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי ליטול כך וכך ימים בחלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אתה חלקך בשבת ואני חלקי בחול והיה ר"י דמוטר דלא דמי לשדה דהכא דגבי שדה חלק הישראל משצית אף בחול בשבת לעובד כוכבים טורח זו בשבת אכל בתנור אינו משצית כלל במה שהעובד כוכבים עושה זו בשבת חוה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה ר"מ לזה ונראה לו דאין לחלק בין תנור לשדה דאע"פ שאינו משצית במלאכה בשבת מ"מ הוי כאלו מעמיד פועל צידים ונראה לר"ר אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל כיון שכל התנור של ישראל הוא וי"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים טול שכן תנורו בשבת כשתסיקו לי בחול ולא דמי לישראל עובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף הקרקע וגם ר"י חור זו והציא ראייה לדברי ר"מ דאין חילוק בין תנור לשדה דהא מרחץ כתנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ"ד] מביא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחץ בשותפות לא יאמר לו ישראל לעובד כוכבים כו' קלרו של דבר בין כרס בין שדה בין מרחץ או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשותפות אסור לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו והיה להם שותפות אלא אם כן התנו מתחלה מיהו היכא שלקחו הישראל במשכון נראה שא"ל להמתות כלום כיון שהוא צרשות העובד כוכבים ושכר התנור הוא לישראל מצית שהעובד כוכבים נתן לו ואין הישראל קונה חלק בתנור דדוקא נקט לקחו העתק מלשון רבינו יהודה: **ר"ש** אם התנו מתחלה מותר הא שתמא אסור. וא"ל לידוק מרישא וי"ל דאיכא למימר דה"ה סתמא אלא משום דבעי למייתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי שהתנה לו כך בפירושו: **ואם** באו לחשבון אסור הא שתמא שרי. וא"ל לימא דה"ק אם צאו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה מותר בכל ענין:

(א) ועירובין מ. ט"ג.  
(ב) נבחרת מ. ט"ג ועיין מדרס ע"ב. (ג) א. ג. לעיל ד"ז.  
(ד) ועירובין ס"ג. (ה) א. ג. מנינה (דף ט"ג). (ו) ועי' מוס' מנינה (דף ט"ג). (ז) ועי' מוס' מנינה מ. ד"ה חולין.

### תורה אור השלם

1. לא תקלל חרש לפני עור לא תתן מכשול ויקראת פאולדיך אני יי' ויקרא י"ט

### גליון הש"ס

גמ' איבעיא. גיטין ע"ו ע"ב צ"מ ז' ע"ב: שם לא היו דברים בעולם. עירובין מ ע"ב ועיין תוספות ימנות לה ע"ב ד"ה דכ"ע נדה מד ע"ב מוס' ד"ה א"ר"פ. צ"ב קנד ע"ב מוס' ד"ה חמ"ב. כבודות ד ע"ב מוס' ד"ה אלא:

### הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' בשותפות לביטולה יוטלו: (ב) ד"ה אין וכו' להתאכסן שם עוברי דרכים ועליו: (ג) תוס' ד"ה חולין וכו' מני יכול להיות אסור:

### מוסף רש"י

אלא מהא ליכא למשמע מיניה. דודאי מתני' לאו כולה דוקא. אלא חלק מייבו דוקא, או רשע או סיפא, ומלא אידן אטו הוא ולא ידעין כי מייבו דוקא דנגמך מניה (שבת קכ"א.)

**הדרן ערך לפני אידיהן**  
**שחשודין על הרביעה**. וצני נח נאסרו זה [אנאדרין גמ.] דכתיב (נבא"ט ג.) והיו לצער אחד יאאו בהמה חיה ועוף ויש כאן לפני עור לא תתן מכשול [ויקרא י"ט: גמ'] רובע

### רבינו חננאל

התנו מוריקאי דעובד כוכבים מלקט נקטת בשבתא וישראל נקטת בחד בשבתא אתו לקמיה דרבא שרא להו ואותביה רבינא ישראל שיה כוכבים שקיבלו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לעובד כוכבים טול חלקך אתה בשבת ואני חלקי בחול ואם התנו מעיקרא על מנת שיום השבת לעובד כוכבים ויום אחד בשבת לישראל שרי ואם באו לחשבון פ"י שאמר אחד לחבירו לקחת אתה בשבת כך וכך כספיה ואני לא לקחתי בחול אלא פחות מרובי (א) וכן אמר העובד כוכבים לישראל כענין הזה התנו מעיקרא מה שידמך בשבת הרי הוא לעובד כוכבים בין רב בין מעט וכן בחול לישראל. איכסוף רבא לטוף איגלאי מילתא דהתנו מעיקרא הוה ושפיר שרא להו רבא. רב גביה מבי כתיב אמר שתליא דערלה הוה עובד

(א) אולי צ"ל מלא ל וכו' הלשון משתנה הגאונים בשם רב שירא לאון הוה צ"י אורח ס"י נתיב ע"ש וכן פי' האלפזי וז"ל והנה צ"י כן דקאי אהתנו ודלא כפשיט"י. (ב) ע"י כנ"ש. (ג) מן דפקא האצטלא לקלא משום דהוה ספקא בדברת וע"ש צ"י דכרי רבט י"ע.